

Docentenhandleiding

- Leeftijd: 13-15 jaar, 16-18 jaar
- Geschikt voor: voortgezet onderwijs
- Tijd: 45-60 minuten (afhankelijk van de keuzeopdrachten)
- Vakgebied: Biologie, Nederlands, Maatschappijleer, Maatschappijwetenschappen, Filosofie en Kunstzinnige Oriëntatie. Daarnaast sluit het aan bij denk- en leer-voorwaardelijke vaardigheden (voorheen 21e-eeuwse vaardigheden) en kan het gebruikt worden voor seksuele voorlichting.
- Kernbegrippen: intimiteit, grensoverschrijdend gedrag, seksualiteit en schaamte.

De Locker – Hé, mag ik je vingeren?

Niels (14) ging met zijn vrienden naar jongerenfeesten. Daar gebeurden veel spannende dingen, die Niels zelf ook weleens wilde proberen. Een meisje vingeren op de dansvloer bijvoorbeeld. Maar hoe pak je zoiets aan?

De Locker is een online verzamelplaats voor deze en andere verborgen verhalen van jongeren tussen de 14 en 20 jaar. In korte documentaires, gemaakt door jonge makers (<33) worden allerlei onderwerpen uitgelicht waar jongeren mee bezig zijn, maar waar ze vaak niet zo makkelijk over praten.

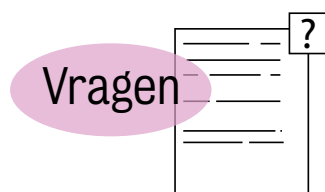
Het project is een samenwerking tussen HUMAN, NPO 3Lab en NPO3Extra. Dit lesmateriaal is ontwikkeld door HUMAN en IDFA educatie.

Leerdoel

Aan het einde van deze les kunnen de leerlingen een duidelijke mening vormen over grenzen aangeven tijdens intimiteit. Ze kunnen deze mening verdedigen en zich verplaatsen in een ander.

Opbouw les

Deze les bestaat uit het bekijken van de documentaire [Hé, mag ik je vingeren?](#) (5 minuten). Voorafgaand aan de documentaire kan de opdracht 'wat is een documentaire?' worden gemaakt. Na het bekijken van de documentaire gaan de leerlingen individueel aan de slag met verdiepingsvragen. De vragen kunnen eventueel ingevuld worden op het werkblad. Vervolgens kan er een klassengesprek worden gevoerd aan de hand van stellingen. Sluit de les af door terug te kijken op de verdiepingsvragen en het gesprek. Wat nemen de leerlingen mee van deze les?

Opgelet: Mogelijk zit er in je klas een leerling die een nare seksuele ervaring heeft meegemaakt. Deze video en lesbrieff kan helpen dit onderwerp bespreekbaar te maken. Het is goed om je te realiseren dat de video emotionele reacties kan oproepen.

Inleiding

Introduceer de video en vertel vervolgens dat het thema gevoelig kan zijn. Geef aan dat het oké is als de leerling geen antwoord wil geven op een vraag. Tevens is het belangrijk om aan te geven dat de klas rekening met elkaar moet houden. Je weet namelijk nooit wat er in andermans hoofd afspeelt.

Voorafgaand aan het kijken van de video kan je de volgende kijkvraag meegeven: *Herken je iets in het verhaal?* Door de kijkvraag wordt een actieve kijkhouding van ze verwacht en weten ze dat na het kijken om hun mening kan worden gevraagd. Vertel tot slot hoe lang de video duurt, zodat ze weten wat ze kunnen verwachten.

Omgangsregels voor een veilige sfeer

Bij het behandelen van een gevoelig onderwerp is het creëren van een veilige omgeving van belang. Een veilige omgeving kan je niet garanderen, maar wel stimuleren. Om onveilige situaties te voorkomen zal de docent af en toe grenzen moeten stellen tijdens de les. Hierbij is het fijn om terug te kunnen komen op afgesproken omgangsregels. Zo is de grens gebaseerd op een feit 'Je gaat een grens over, want...' en niet op een mening 'Ik vind dat je de grens over gaat, want...'. De regels kunnen de algemene omgangsregels van de school zijn, maar nog beter als deze samen met de klas worden opgesteld. Zo is de kans groter dat de klas zich verantwoordelijk voelt voor het in standhouden van de gedragsregels.

Voorbeeldregels die (samen met) de leerlingen opgesteld kunnen worden:

- We laten elkaar uitpraten;
- We respecteren elkaars mening;
- We houden rekening met elkaar;
- We zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt;
- Wordt het te veel? Voel je vrij om het lokaal te verlaten.

Tip: Meer weten over hoe je als docent een gesprek leidt? Bekijk de gesprekshandleiding van [Diversion](#).

Over de maakster

Lotte van Gaalen (1990) in 2012 af als documentaire regisseur aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Lotte duikt graag in de levens en hoofden van andere mensen en stelt zich daarbij allerlei vragen. Bekijk [hier](#) het interview met Lotte over haar documentaire.

Credits De Locker: Hé, mag ik je vingeren?

- Research, regie en animatie: Lotte van Gaalen
- Techniek: Arno Peeters
- Productie: Marjolein Klooster (HUMAN)
- Titelvormgeving: Kris Kobes
- Eindredactie: Els van Driel

Vragen voor de video

10 min

Het is handig als de leerlingen een duidelijk beeld hebben over wat een documentaire precies is, voordat ze Hé, mag ik je vingeren? gaan kijken. Geef de leerlingen de volgende opdracht en bespreek deze vervolgens.

- 1) Wat is een documentaire? Noem minstens twee kenmerken.
- 2) Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de verschillende documentaires die je gezien hebt?
- 3) Wat is het verschil tussen een documentaire en een speelfilm?
- 4) Wat is het doel van een documentaire?
- 5) Geeft een documentaire de werkelijkheid weer zoals we die kennen? Leg uit.

Toelichting

Een documentaire is een film waarin het verhaal dat wordt verteld echt is gebeurd. Documentaires vertellen echte verhalen. De mensen die je in een documentaire ziet, zijn dan ook geen acteurs die een rol spelen. Het zijn echte mensen die zichzelf zijn.

In omschrijvingen van het begrip documentaire zijn de begrippen op feiten gebaseerd en realiteit uiteraard belangrijk. Maar net zo belangrijk om te bespreken is dat we in documentaires kijken naar het subjectieve beeld dat de maker schetst van de realiteit. In hoeverre is de in de documentaire gepresenteerde werkelijkheid echt? En is de documentairemaker, die altijd manipuleert, eigenlijk wel in staat in het brengen van dé waarheid?

Waar het in speelfilms gaat om het vertellen van een fictief verhaal, worden documentaires gestuurd door een zekere argumentatie. De maker heeft een bepaalde visie over iets of iemand. Met behulp van hetgeen een documentaire toont, worden als het ware bewijzen aangeleverd die deze visie onderbouwen. De ene documentaire presenteert dit als een zeer objectieve argumentatie, de andere documentaire geeft een meer persoonlijke invulling. In alle gevallen is er sprake van een subjectieve benadering. De maker gunt ons immers een blik op de wereld om ons heen, waarbij zijn/haar visie het uitgangspunt is. Dit onderscheidt documentaire film van de journalistieke praktijk.

Als voorbereiding kan je ook met de leerlingen een van de vele documentaires kijken via [Docschool Online](#). Bij de films is ook lesmateriaal beschikbaar.

Verdiepingsvragen (na de video)

10 min

- 1) Niels wilde graag bij de populaire groep horen, maar voelde al dat hij er eigenlijk niet zo goed bij paste. Wat zou jij als advies aan Niels geven om meer zichzelf te zijn?
- 2) Heb je ook weleens iets seksueels gedaan, waar je achteraf spijt van hebt gekregen?
- 3) Had Niels kunnen weten dat het meisje het niet fijn vond? Zo ja, hoe?
- 4) Begrijp je de reactie van het meisje? Hoe zou jij reageren?

Klassengesprek (na de video)

20 min

Bespreek het thema in de klas. Doe dit aan de hand van onderstaande stellingen en laat de discussie die ontstaat gaan. Wees geen leider, maar een begeleider. Ook hier is het erg belangrijk duidelijk te maken dat het niet uitmaakt wat je zegt. Er zijn geen foute antwoorden en verkeerde vragen. De leerlingen moeten zich op hun gemak voelen binnen het gesprek. Omdat het een gevoelig onderwerp is, kan je ook vragen of de leerlingen voor of tegen de stelling zijn door ze bijvoorbeeld bij eens hun hand te laten opsteken en bij oneens niks te doen.

Stellingen:

- Als een meisje zich sexy kleedt of gedraagt betekent dat dat ze meer wilt.
- Als een jongen zich sexy kleedt of gedraagt betekent dat dat hij meer wilt.
- Het is de schuld van het meisje zelf dat Niels uiteindelijk te ver ging.
- Je moet toestemming vragen als je met iemand wilt zoenen.
- Je moet toestemming vragen als je verder wilt gaan dan zoenen.
- Er moet voorlichting worden gegeven over seksuele grenzen en wensen.

Eventueel kan in het klassengesprek de #MeToo discussie erbij worden betrokken.

Me Too (of #MeToo) is een hashtag op sociale media die in oktober 2017 viraal ging. Wie #MeToo plaatst geeft daarmee aan met seksuele intimidatie of aanranding te maken hebben gehad. De hashtag kreeg populariteit nadat Hollywood-producent Harvey Weinstein van seksuele intimidatie was beticht door verschillende vrouwen. Meer informatie op Schooltv.nl.

Tips

- Begin niet onvoorbereid aan een gesprek. Neem de tijd om van tevoren over het onderwerp na te denken.
- Zorg voor een opstelling waarin de leerlingen elkaar allemaal zonder veel moeite kunnen aankijken
- Maak aantekeningen tijdens het gesprek. Dit helpt zowel de gespreksleider als de groep om de lijn van het gesprek te volgen.
- Iedereen hanteert een andere denkwijze. Er zijn snelle denkers (degenen die meestal geneigd zijn snel hun mening te ventileren) en denkers die meer tijd gebruiken om hun gedachten te vormen en te ordenen. Vat daarom af en toe het gesprek samen. We hebben nu dit en dit besproken. Maar wat denken jullie van...?
- De leerlingen hebben het recht om te zwijgen. Niet iedereen hoeft aan het woord te komen: actief luisteren is even waardevol.
- Geef aan dat het gesprek een groepsproces is, waarbij je samenbouwt aan een antwoord op de vraag.

- Als een leerling zegt; ‘omdat mijn vader dat zegt’, dan is dat geen ‘geldige’ reden. Vraag op deze momenten door en zeg: ‘Wat denk jij er zelf van?’
- Rond een gesprek altijd af. Dat kan bijvoorbeeld door – samen met de groep – de lijn van het gesprek na te lopen, te bekijken of er een of meerder conclusies kunnen worden getrokken. Je kunt ook de mooiste uitspraken van het gesprek laten benoemen, of vragen of de leerlingen iets hebben gehoord dat ze nog lang zullen onthouden.

Meer weten over hoe je als docent een gesprek leidt? Bekijk de gesprekshandleiding van [Diversion](#).

Extra verdieping

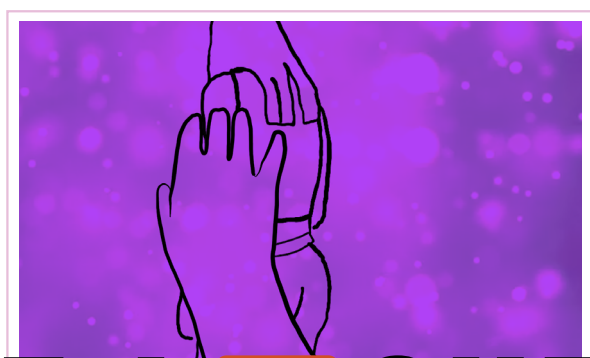
Bekijk het educatiedossier [Grenzen aangeven](#) voor meer lesmateriaal en video's.

Bekijk de website [seksuelevorming.nl](#). Hier vind je tips en tools voor professionals in het onderwijs om seksualiteit in de klas bespreekbaar te maken.

Bekijk de websites [seksualiteit.nl](#) en [sense.info](#). Op deze websites vind je informatie over genderdiversiteit, seksualiteit en andere gerelateerde onderwerpen.

Tot slot

HUMAN is altijd benieuwd naar de manier waarop bovenstaande opdrachten in de klas zijn behandeld. Heb je tips en/of aanvullingen voor ons of voor andere docenten? Dan kan je een mail sturen naar educatie@human.nl. Bedankt!

DE LOCKER

Vragen of hulp nodig?

Heb je vragen n.a.v. de aflevering? Kijk op www.sense.info, voor betrouwbare informatie over seksualiteit. Je kunt hier ook terecht voor hulp via chat, mail of telefoon of ga naar een Sense-spreekuur van de GGD.

→ **Vragen vóór de video's**

1) Wat is een documentaire? Noem minstens twee kenmerken.

2) Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de verschillende documentaires die je gezien hebt?

3) Wat is het verschil tussen een documentaire en een speelfilm?

4) Wat is het doel van een documtenaire?

5) Geeft een documentaire de werkelijkheid weer zoals we die kennen? Legt uit.

→ Vragen na de documentaire

1) Niels wil graag bij de populaire groep horen, maar hij paste er ook niet echt bij.
Wat zou jij als advies aan Niels geven om meer zichzelf te zijn?

2) Heb je ook weleens iets seksueels gedaan, waar je achteraf spijt van hebt gekregen?

3) Had Niels kunnen weten dat het meisje het niet fijn vond? Zo ja, hoe?

4) Begrijp je de reactie van het meisje? Hoe zou jij reageren?
